

प्रवचन नं. ८३ श्लोक - २१ तथा गाथा २० थी २२

ता. ११-८-७८ सोमवार भादरवा सुद-८ सं. २०५४ उत्तम संयम धर्म पर्यूषण पर्व द्विवस-६

पहेले यारित्रका भेद है. यारित्र किसको होते है ? के जेने आत्मा रागना विकल्पसे त्मिन्न, याहे तो दया-दान व्रत भक्तिका राग हो, ओ राग है, ओ कांछ धर्म नहिं. उससे त्मिन्न अपना आत्मा आनंदस्वरूप शायकस्वरूप परमब्रह्म आनंद सर्वज्ञ परमेश्वरे जे शुद्ध आत्मा परमआनंद देभा, अैसा जे अनुभव करे उसका नाम सम्यग्दृष्टि धर्मी पहेलां दरजजाना कहेनेमें आता है. पीछे स्वरूपमें ओ अनुभव हुअे, पीछे अंतरका रस यढया आनंदका रसमें मशगूल होते है, उसको यारित्रदशा, वीतरागदशा उत्पन्न होती है उसका दश प्रकार है. जीशी वात छे. शुं थाय ? छहो भोल छे. छहो द्विवस है ने आज “उत्तम संयम” “उत्तम संयम” यूं क्युं कडा ? के अपना आनंद स्वरूप भगवान उसका अनुभवपूर्वक सम् सम् सम्यक अनुभवपूर्वक, यम अंतर स्वरूपमें विशेष रमणता लीनता उसको संयम कहेते है. आडाडा ! अेमां आ छहो भोल.

जो जीवरक्खणपरो गमणागमणादिसव्वकज्जेसु ।

तणछेदं पि ण इच्छदि संजमधम्मो हवे तस्स ॥३९९॥

मुनिनी मुप्यताअे भात है ने आ सभ ? दशलक्षशी पर्व मुनिकी मुप्यतासे है. यारित्र है भोक्षका कारण है. ओ यारित्र कोछ आ क्रियाकांड नग्न हो जाना के पंयमडाव्रत पाणना वो कोछ यारित्र नहिं. आडाडा ! यारित्र तो अतीन्द्रियआनंदमें घूस जाना अंदर, गुफांमें पेसना अेम अतीन्द्रियआनंदमें लीन हो जाना. आडाडाडाडा... उसका नाम संयम ने यारित्र कहेते है. तो संयमका भेद नहिं आया जवोंकी रक्षा तप्तर अे निमित्तसे कथन है. मुनिने जवनी रक्षाका हेतु नहिं है. समजमें आया ? पर जवको दुःख न हो अेसा अप्रमादभावसे रडेकर कोछ विकल्प आया परको दुःख न देना, ओ जवकी दया सहज पड जाती है. जवकी रक्षा करना ओ तो आत्मा कर सकते नहिं. भाषा तो निमित्तसे कथन है. समजमें आया ?

भोक्षमार्ग प्रकाशकमें है संवर अधिकारमें भोक्षमार्ग प्रकाशक, के समितिमां जवकी रक्षाका

હેતુ નહિં. આહાહા ! જોઈને દેખના, ચલના ઉસમેં જીવકી રક્ષાકા પ્રયોજન નહિં. ક્યોંકિ જીવકી રક્ષા કર સકતે હિ નહિં આત્મા, આહાહા ! ત્યારે કે તીવ્ર રાગકી આસકિત છોડકર, ગમના ગમનમેં ધ્યાન રખના, સાવધાની રખના ઉસકા નામ જીવકી રક્ષા ક્રિયા એમ કહેનેમેં (આતા હૈ) જીવકી દયા પાળી, પાળે કોણ પરકી. આહાહા ! યહાં એ ભાષા એસા લિયા હૈ મોક્ષમાર્ગમેં એ ના પાડી હૈ. સંવર અધિકારમેં કે પરકી રક્ષાકા હેતુ મુનિ આત્મજ્ઞાની ધ્યાની ચલતે હૈ તો જીવકી રક્ષાકા પ્રયોજન સમિતિમેં નહીં. ઈર્યાસમિતિમેં યે પ્રયોજન નહીં. આહાહાહા ! (શ્રોતા:- મુનિમાં બચાવવાની યોગ્યતા નથી ?) બચાવે કોણ. અપનેમેં તીવ્ર રાગ ન હોને દેના અને આનંદમેં રહેના ઉસકા નામ સમિતિ હૈ. આહાહા ! માર્ગ બહુ જુદી જાતનો ભાઈ. આહાહા... યુગલજી ! એ મોક્ષમાર્ગમેં આતે હૈ. સંવર અધિકાર, પાંચ સમિતિ ત્રણ ગુપ્તિ ને તો કોઈ એસે માન લે કે જીવકી રક્ષા કરનેમેં ધ્યાન રખના, યે સમિતિ હૈ હી નહીં. (શ્રોતા:- ઈર્યાસમિતિમાં છે) હા એ આવે છે ને ખબર હૈ ને હૈ આંહી તો જીવ રક્ષણ શબ્દ પડા હૈ એ તો વ્યવહારકા કથન હૈ. પણ પર જીવકો જરા પર દુઃખ ન દેના પીડા ન દેના એસા અપ્રમાદ ભાવ ઉસકા નામ યહાં સંયમ કહેનેમેં આતા હૈ. આહાહાહાહા ! ભારે આકરું !

વળી ગમનાગમન આદિ સબ કાર્યોમેં મુનિ કિસકો કહીએ બાપુ મુનિ પણું તો અત્યારે, આહાહાહા ! જેને આત્મજ્ઞાન અનુભવ આત્માકા હુઆ હો ઔર પીછે આત્મામાં લીનતા હો ગઈ હો અને જિસકી દશા બાહ્યમેં નગ્ન હો જાય. આહાહાહા ! (શ્રોતા:- કપડા છોડના પડે કે નહીં, કપડા તો છોડના પડેને) કપડા છોડે કોણ છૂટી જાય. આહાહાહા ! કપડા તો જડ હૈ એ નીચે ઉતારના એ આત્માકી ક્રિયા નહીં, આત્મા કર સકતે નહીં. ઝીણી વાત હૈ ભાઈ ! વીતરાગ માર્ગ અત્યારે બહુ ફેરફાર કરી નાખ્યો છે. કલું'તુંને એક ફેરે ચાંદમલજી સાથે ચર્યા થઈ તે કહે કે કપડા તો ઉતારે ને ? કપડા કયા એ તો જડ હૈ. જડકા ઉતારના એ આત્મા ક્રિયા કર સકતે હૈ ? ઔર કપડા ઓઢના એ આત્મા કર સકતે હૈ ? એ તો જડકી ક્રિયા હૈ. કયા ? આહાહા !

અહીં કહા ગમનાગમન કાર્યમેં તૃણકા છેદ માત્ર ન ચાહતા. આહાહાહા ! એક તીનકા તરણા ઉસકા દો ટુકડા હો એ ભી જીવકી ઈચ્છા નહીં. આહાહાહા ! ક્યોંકિ તૃણકા ટુકડા હો એ આત્મા કર સકતે નહીં. એક તીનકા હૈ ને તણખલા ઉસકા દો ટુકડા આત્મા કર સકતે નહીં. એ તો જડકી ક્રિયા હૈ. (શ્રોતા:- રોટલાના બટકાય ન કરે તો તો ?) રોટલાના બટકાય કર સકતે નહીં. આહાહાહાહા ! (શ્રોતા:- રોટલાના બટકા ન કરે તો ચાવે શી રીતે ?) ચાવે કોણ ? દાંત ઉસકા નહીં. દાંત ફલાતે હૈ યે આત્મા ફલાતે હી નહીં. એ તો જડકે કારણ ફલાતા હૈ. બાપુ મારગડા જુદા ભાઈ ! અરેરે ! સમજમેં આયા ? તૃણનો છેદ પણ ન કરે.

શ્રીમદ્ તો એસે કહેતે હૈ એકવાર કે એક તૃણના બે ટુકડા કરનેકી હમારી શક્તિ નહીં. શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર એક તીનકાકા બે ટુકડા એ અમારી તાકાત નહીં. ક્યોંકિ એ ટુકડા હોના એ તો જડકી પર્યાય હૈ. આહાહાહાહા ! (શ્રોતા:- આખી દુનિયા કપડાં પહેરે છે ને ઉતારે છે ને) કોણ ઉતારે છે ને પહેરે રાગ કરતે હૈ કે મે કપડા પહેરું ને કપડા ઉતારું રાગ હૈ, ઝીણી વાત ભાઈ. સમજમેં આયા ? આ ટોપી મેં પહેરતા હું ઓઢતા હું, મૂર્ખાઈ હૈ. ટોપી જડકા રજકણ હૈ એ મેં પહેરતા હું ઓઢતા હું એ જડકી ક્રિયા આત્મા કર સકતે હૈ ? (શ્રોતા:- આખી દુનિયાથી ઉંધુ).

આખી દુનિયાસે ઊંધા હૈ. વીતરાગ માર્ગ પરમેશ્વર ત્રિલોકનાથ જિનેશ્વરદેવ પરમેશ્વર ઉસકા માર્ગ આખી દુનિયાસે વિરૂદ્ધ હૈ. એ અહિં કહે છે તૃણકા ભી છેદ ન કરે. ઉસ મુનિકો સંયમ હોતા હૈ. લ્યો એટલી વાત થોડી લિયા. ૨૧ કળશ ૨૧મ્ હૈ ને ?

શ્લોક - ૨૧

(માલિની)

કથમપિ હિ લભન્તે ભેદવિજ્ઞાનમૂલા-
મચલિતમનુભૂતિં યે સ્વતો વાન્યતો વા ।
પ્રતિફલનનિમગ્નનન્તભાવસ્વભાવૈ-
ર્મુકુરવદવિકારાઃ સન્તતં સ્યુસ્ત એવ ॥૨૧॥

હવે, આ જ અર્થનું કળશરૂપ કાવ્ય કહે છે:-

શ્લોકાર્થ:- [યે] જે પુરુષો [સ્વતઃ વા અન્યતઃ વા] પોતાથી જ અથવા પરના ઉપદેશથી [કથમ્ અપિ હિ] કોઈ પણ પ્રકારે [ભેદવિજ્ઞાનમૂલામ્] ભેદવિજ્ઞાન જેનું મૂળ ઉત્પત્તિકારણ છે એવી [અચલિતમ્] અવિચળ (નિશ્ચળ) [અનુભૂતિમ્] પોતાના આત્માની અનુભૂતિને [લભન્તે] પામે છે, [તે એવ] તે જ પુરુષો [મુકુરવત્] દર્પણની જેમ [પ્રતિફલન-નિમગ્ન-અનન્ત-ભાવ-સ્વભાવૈઃ] પોતામાં પ્રતિબિંબિત થયેલા અનંત ભાવોના સ્વભાવોથી [સન્તતં] નિરંતર [અવિકારાઃ] વિકારરહિત [સ્યુઃ] હોય છે, - જ્ઞાનમાં જે જ્ઞેયોના આકાર પ્રતિભાસે છે તેમનાથી રાગાદિ વિકારને પ્રાપ્ત થતા નથી. ૨૧.

કથમપિ હિ લભન્તે ભેદવિજ્ઞાનમૂલામચલિતમનુભૂતિં યે સ્વતો વાન્યતો વા ।

પ્રતિફલનનિમગ્નનન્તભાવસ્વભાવૈર્મુકુરવદવિકારાઃ સન્તતં સ્યુસ્ત એવ ॥૨૧॥

જે કોઈ આત્મા અપને હી અથવા પરકે ઉપદેશસે કીસી ભી પ્રકારસે ભેદવિજ્ઞાન જિસકા મૂળ, આહાહાહા ! મૈં તો આનંદસ્વરૂપ આત્મા એ શુભઅશુભ વિકલ્પ જો રાગ, દયા-દાન-વ્રત-ભક્તિકા વિકલ્પ જે રાગ ઉસસે ભી મૈં તો ભિન્ન હું. આહાહાહા ! સમજમ્ આયા ? ભેદવિજ્ઞાન જિસકા મૂળ ઉત્પત્તિ કારણ એસી આત્માકી અવિચળ અનુભૂતિ, આહાહાહા... આ આત્મા પૂર્ણાનંદ અતીન્દ્રિય આનંદકંદ પ્રભુ હૈ, ઉસકો શરીર વાણીસે તો ભિન્ન હૈ. પણ અંદરમ્ શુભરાગ હોતા હૈ. પાપકા રાગ અશુભરાગ ઉસસે તો ભિન્ન હૈ. પણ પુણ્યકા રાગ દયા દાન વ્રત તપ ભક્તિ પૂજા જાત્રા એ શુભ રાગ હૈ. ઉસસે ભી આત્મા ભિન્ન હૈ. આહાહાહાહા ! એસા ભેદવિજ્ઞાન જિસકા મૂળ ઉત્પત્તિ કારણ, અનુભૂતિકા ઉત્પત્તિકા કારણ ક્યા ? અનુભૂતિકા અર્થ ? મૈં શુદ્ધ આનંદ સ્વરૂપ ઉસકા અનુભવ હોના, સમ્યગ્દર્શન ને સમ્યગ્જ્ઞાનમ્. આહાહાહા ! મૈં શુદ્ધ ચૈતન્ય, વીતરાગ મૂર્તિ પ્રભુ આત્મા હૈ અંદર, ઉસકા અનુભવ, અનુભૂતિ આનંદકા સ્વાદ આના, અતીન્દ્રિય આનંદકા વેદન આના. ઉસકા મૂખ્ય હેતુ કોણ ? ભેદવિજ્ઞાન જિસકા મૂળ ઉત્પત્તિ કારણ હૈ એ વિકલ્પ જો દયા દાનકા વિકલ્પ, હિંસા, ચોરી, જાહું, ભોગ, વિષય, વાસના એ તો

પાપ રાગ હૈ એકીલા, આહાહાહા ! પણ પુણ્ય રાગકા વિકલ્પસે ભી ભેદવિજ્ઞાન જિસકી મૂલ ઉત્પત્તિ અનુભૂતિકી, આત્માકા અનુભવ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાનકી ઉત્પત્તિ, આહાહાહા... જિસકા ભેદવિજ્ઞાન મૂળ ઉત્પત્તિ કારણ હૈ. રાગસે ભિન્ન કરના યે અનુભૂતિકી ઉત્પત્તિકા કારણ હૈ. આરે આવી વાત. હવે, આવી વાતું છે બાપુ ! સમજમેં આયા ?

એ વિના તો રાગ અને મૈ આત્મા દો એક હું, એ મહા પાખંડ અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ ચોરાશીના અવતારમેં રખડનેકા કારણ હૈ. આહાહાહા ! પણ વો ભગવાન ચૈતન્યતત્ત્વ પ્રભુ એ વિકલ્પ નામ રાગસે ભિન્ન જિસકી ઉત્પત્તિ હૈ એસે અનુભૂતિકી ઉત્પત્તિ હો, આહાહા... ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, આત્માના સ્વરૂપ આચરણ અનુભૂતિ, આહાહાહા ! એય, ભભૂતમલજી ! રૂપિયા ધૂળમાં તો કાંઈ સંભળાતું નથી, ત્યાં પાછા (શ્રોતા:- ધૂળ (પૈસા) વિના મંદિર થાય) મંદિર મંદિરસે હુઆ હૈ, કયા ધૂળસે હુઆ હૈ ? એય અમે તો એ વખતે કહ્યા હતા ત્યાં, બાર લાખકા મંદિર હુઆ, બેંગ્લોર, ઉસને આઠ લાખ નાખ્યા 'તા આણે આઠ લાખ, તો આઠ લાખ નાખ્યા તો કયા ધર્મ હૈ ? બિલકુલ નહીં. એય (શ્રોતા:- ઉદારતા વિના આઠ લાખ) ઉદારતા કિસકો કહેના એ ઉદારતા રાગ રહિત અનુભૂતિ કરે એ ઉદારતા હૈ. રાગ કોઈ મંદ કરે અને એ પણ પાછા એમાં મારી આબરુ નીકળેગી ને મૈ(ને) મંદિર બનાયા, મેરી પ્રસિદ્ધિ હોગી તો એ(ભાવ) તો પાપ હૈ એકીલા, પુણ્યેય નહીં. આહાહા ! ધર્મ તો હૈ હી નહીં ઉસમેં. લાખ કરોડ મંદિર બનાવો અને કરોડો અબજો રૂપિયા ખર્ચો ધર્મ હૈ નહીં. એ તો રાગકી મંદતા હો તો પુણ્ય શુભભાવ હોગા. આહાહાહા ! (શ્રોતા:- આપના પ્રતાપે આ બધા) કોણ કરે એ ? રામજીભાઈ પ્રમુખ હતા તો આ બધું કર્યું હતું. (શ્રોતા:- ક્યાંથી કર્યું 'તું રામજીભાઈએ, એ એના કારણે થયું) કોણ કરે એને ? આ તો એને કારણે પરમાણુની પુદ્ગલની પર્યાય જે ક્ષેત્રે જે પ્રકારે હોની થી વો હુઈ, કરે કોણ ? આહાહા ! કદાચિત્ ભાવ હો તો શુભભાવ હો એ પુણ્ય હૈ, ધર્મ નહીં. આહાહા ! એય, આ છવ્વીસ લાખકા મકાન હૈ. પણ બહાર પૂછતા 'તા ને, બહાર પૂછતા 'તા. ન્યાં બહાર પૂછતા 'તા પણ એથી આ બની ગયું છે, એસા નહીં. આહાહા... આવી વાતું બહુ આખી દુનિયાથી બહુ ફેરફાર ભાઈ. આહાહા !

અવિચળ અનુભૂતિકો પ્રાપ્ત કરતે હૈ, જે પુરુષ અંદર ભગવાન આત્મા, આત્મતત્ત્વ પરમાત્મસ્વરૂપે બિરાજમાન હૈ. આહાહા ! ઉસકો શુભઅશુભ રાગના પુણ્યપાપના ભાવસે ભેદજ્ઞાન કરકે, જુદા પાડ કરકે અપની અનુભૂતિ હો. આહાહાહા... ઉસમેં આનંદકા અનુભવ હો, ઉસકા નામ ધર્મની શરૂઆત પહેલી, આહાહા ! પહેલી એની સીટી, પહેલી એની સીટી આ. આરે આવું આકરું કામ જગતને ક્યાં પડી છે ? અરે રખડાઉ રખડાઉ ચાર ગતિમાં રખડી રખડીને મરી ગયો છે, અનંત કાળથી (શ્રોતા:- આપનું વ્યાખ્યાન સાંભળ્યું હોય એ રખડે એમ બને કેમ ?) સાંભળ્યું તો ભગવાન પાસે અનંતવાર સાંભળ્યું 'તું. આહાહાહા !

અહીં કહે છે અચલિત અનુભૂતિકો પ્રાપ્ત કરતે હૈ. આહાહાહા ! જ્ઞાનાનંદ પ્રભુ જ્ઞાનરૂપી અરીસો સ્વચ્છ એ રાગસે ભિન્ન હોકર અનુભવ હો એ અનુભવમેં દર્પણકી તરહ હૈ. “વે પુરુષ દર્પણકી ભાંતિ” આહાહા... અપનેમેં પ્રતિબિંબિત હુએ અનંત ભાવોકે સ્વભાવમેં, અનંત નિરંતર વિકાર રહિત રહેતે હૈ. આહાહા ! કયા કહેતે હૈ ? ધર્મા જીવ અપના સ્વરૂપ રાગના

વિકલ્પસે ભિન્ન અનુભવ ક્રિયા એ અનુભવમેં પરજ્ઞેયો જાનનેમેં આતા હૈ. પરજ્ઞેયો અરે રાગ આતા હૈ એ ભી જાનનેમેં આતા હૈ, પણ જાનનેમેં હોનેસે જ્ઞાન વિકારી નહીં હોતા. આહાહા !

આવી વાતું હવે ક્યાંય, દુનિયાના સંપ્રદાયમાં તો આ વાત હૈ હી નહીં. સંપ્રદાયમાં તો ગોટે ગોટા ઊંધા હાલ્યા છે. બધા સ્થાનકવાસીમાં કહે સામાયિક કરો ને પોષા કરો ને પડિક્કમણા કરો. હતા ક્યાં હવે ? હજી ભાન ન મળે સમ્યક્નું ને ક્યાંથી સામાયિક આવી ? શ્વેતાંબરમાં પૂજા કરો, જાત્રા કરો, ભક્તિ કરો, સિદ્ધચક્રની કરો, મરી જાને લાખ કરીને, એ તો સબ રાગક્રી ક્રિયા હૈ. આહાહા ! (શ્રોતા:- ત્યાં પણ મોક્ષ તો છે, દયા દાનમાં) મોક્ષ છે ? આત્માનો મોક્ષ છે ? આત્માથી છુટો પડી ગયો, રાગના પ્રેમમાં ગરી ગયો. આહાહાહા !

જેણે એ શુભરાગને ઉપાદેય નામ આદરણીય માન્યા હૈ, ઉસને આ ભગવાન આત્મા હેય, તિરસ્કાર કર દિયા હૈ એને. આત્માકા તિરસ્કાર કર દિયા એ આ ગયા આપણે ૧૯ માં. પુણ્ય ને પાપકા ભાવકા આદર કરનેવાલા, એ પુણ્ય પાપસે આત્માકા તિરસ્કાર કરને (વાલા) હો ગયા. પુણ્ય પાપ આત્માકા તિરસ્કાર કરતે હૈ. આહાહાહાહા ! એ દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, પૂજા, જાત્રાકા ભાવ એ શુભરાગ આત્માકા તિરસ્કાર કરતે હૈ. બાપુ ! મારગડા જુદા ભાઈ ! આહાહા ! આવી ગયું ને આપણે ૧૯ માં 'તિરસ્કારણીય', એ શુભભાવ ભી આત્માકા તિરસ્કાર કરતા હૈ. મૈં ઠીક હું તો ભગવાન ત્રિલોકનાથ આત્મા જ્ઞાતાદૈષ્ટા હૈ, એ ઠીક નહીં. આહાહાહા ! ધૂળ તો ક્યાંય રહી ગઈ પૈસા, પણ અંદરમેં શુભરાગ પુણ્ય જાત્રાનો ને ભક્તિનો ને ભગવાનના દર્શનનો આહાહા... એ શુભ રાગ હૈ. ધર્મ નહીં, એ રાગકો જિસને આદરણીય માન્યા એણે ભગવાન આત્માકો હેય માન્યા. આહાહાહાહા ! આવી વાત !

એ અહીં કહા અપનેમેં તો પીછે આત્માકા ભાન હુઆ. મૈં તો વિકલ્પસે ને પર સંયોગસે તો તદ્દન ભિન્ન ઐસા અનુભવ હોનેસે દર્પણની સ્વચ્છતામેં અનેક પર પ્રતિબિંબ દિખતે હૈ. પણ દર્પણ વિકારી નહીં હોતા. ઐસે અપના જ્ઞાન સ્વરૂપમેં જ્ઞાતાપણાકા ભાન હુઆ. સમકિતીકો ધર્મીકો પીછે રાગ આદિ શરીર આદિ દેખનેમેં આતા હૈ. પણ એ જ્ઞાન કરતે હૈ, એ જ્ઞાન ઉસકા કરનેસે જ્ઞાનમેં વિકાર નહીં હોતા હૈ. અરે અરે આવી વાતુ ક્યાંની, પણ આ શું છે આ ? ક્યાંનો ઉપદેશ આ ? ભગવાનનો ઉપદેશ આવો હશે ? (શ્રોતા:- ભગવાનનો ઉપદેશ તો એવો જ હોય ને) અરે બાપુ તને ખબર નથી ભાઈ ! આહાહા ! વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમેશ્વર ભાઈ. આહાહા !

આત્માકા જ્ઞાન આત્મજ્ઞાન હુઆ. રાગસે ભિન્ન હોકર, આહાહા ! ત્યારસે જગતક્રી ચીજ ઉસકો જ્ઞાતામેં જાનનેમેં આતી હૈ, પણ જાનનેમેં આતી હૈ છતેં જ્ઞાન વિકારી નહીં હોતા. આહાહા ! જ્ઞાતાદૈષ્ટા રહેતે હૈ, અરેરે ! હવે આવી વાત છે. સમજાણું કાંઈ ?

નિરંતર વિકાર રહિત હોતે હૈ. જ્ઞાનમેં જો જ્ઞેયોંકે આકાર પ્રતિબિંબિત હોતે હૈ ઉસસે રાગાદિ વિકારકો પ્રાપ્ત નહીં હોતા.

गाथा - २० थी २२

अब शिष्य प्रश्न करता है. अप्रतिबुद्ध कैसे,, आ अज्ञानी है, भूढ़ है, अधर्मी है अे कैसे पढ़ेयाना जाता है? उसकी पढ़ेयान क्या? समजमें आया? है? शिष्य प्रश्न करता है प्रभु! आ अज्ञानी है, आ अप्रतिबुद्ध है, भूढ़ है, अधर्मी है, आझाझा... कैसे पढ़ेयाना जा सकता है? उसका चिह्न बताओ, उसका कोछ लक्षण बताओ.

ननु कथमयमप्रतिबुद्धो लक्ष्येत-

अहमेदं एदमहं अदमेदस्स म्हि अत्थि मम एदं।

अण्णं जं परदव्वं सच्चित्ताचित्तमिस्सं वा।।२०।।

आसि मम पुव्वमेदं एदस्स अहं पि आसि पुव्वं हि।

होहिदि पुणो ममेदं एदस्स अहं पि होस्सामि।।२१।।

एयं तु असब्भूदं आदवियप्पं करेदि संमूढो।

भूदत्थं जाणंतो ण करेदि दु तं असंमूढो।।२२।।

अहमेतदेतदहं अहमेतस्यास्मि अस्ति ममैतत्।

अन्यद्यत्परद्रव्यं सच्चित्ताचित्तमिश्रं वा।।२०।।

आसीन्मम पूर्वमेतदेतस्याहमप्यासं पूर्वम्।

भविष्यति पुनर्ममैतदेतस्याहमपि भविष्यामि।।२१।।

एतत्त्वसद्भूतमात्मविकल्पं करोति सम्मूढः।

भूतार्थं जानन्न करोति तु तमसम्मूढः।।२२।।

यथाग्निरिन्धनमस्तीन्धनमग्निरस्त्यग्नेरिन्धनमस्तीन्धनस्याग्निरस्ति, अग्नेरिन्धनं पूर्वमासीदिन्धनस्याग्निः पूर्वमासीत्, अग्नेरिन्धनं पुनर्भविष्यतीन्धनस्याग्निः पुनर्भविष्यतीतीन्धन एवासद्भूताग्निविकल्पत्वेनाप्रतिबुद्धः कश्चिन्नक्ष्येत, तथाहमेतदस्स्येतदहमस्ति ममैतदस्त्येतस्याहमस्मि, ममैतत्पूर्वमासीदेतस्याहं पूर्वमासं, ममैतत्पुनर्भविष्यत्येतस्याहं पुनर्भविष्यामीति परद्रव्य एवासद्भूतात्मविकल्पत्वेनाप्रतिबुद्धो लक्ष्येतात्मा।

नाग्निरिन्धनमस्ति नेन्धनमग्निरस्त्यग्नेरिन्धनमिन्धनमस्ति नाग्निरिन्धनमस्ति नेन्धनस्याग्निरस्त्यग्नेरिन्धनस्येन्धनमस्ति, नाग्नेरिन्धनं पूर्वमासीन्नेन्धनस्याग्निः

પૂર્વમાસીદગ્નેરગ્નિઃ પૂર્વમાસીદિન્ધનસ્યેન્ધનં પૂર્વમાસીત્, નાગ્નેરિન્ધનં પુનર્ભવિષ્યતિ નેન્ધનસ્યાગ્નિઃ પુનર્ભવિષ્યત્યગ્નેરગ્નિઃ પુનર્ભવિષ્યતીન્ધનસ્યેન્ધનં પુનર્ભવિષ્યતીતિ કસ્યચિદગ્નાવેવ સદ્રૂતાગ્નિવિકલ્પવન્નાહમેતદસ્મિ નૈતદહમસ્ત્યહમહમસ્મ્યેતદેતદસ્તિ ન મમૈતદસ્તિ નૈતસ્યાહમસ્મિ મમાહમસ્મ્યેતસ્યૈતદસ્તિ, ન મમૈતત્પૂર્વમાસીન્નૈતસ્યાહં પૂર્વમાસં મમાહં પૂર્વમાસમેતસ્યૈતત્પૂર્વમાસીત્, ન મમૈતત્પુનર્ભવિષ્યતિ નૈતસ્યાહં પુનર્ભવિષ્યામિ મમાહં પુનર્ભવિષ્યામ્યેતસ્યૈતત્પુનર્ભવિષ્યતીતિ સ્વદ્રવ્ય એવ સદ્રૂતાત્મવિકલ્પસ્ય પ્રતિબુદ્ધલક્ષણસ્ય ભાવાત્ ।

હવે શિષ્ય પ્રશ્ન કરે છે કે એ અપ્રતિબુદ્ધ કઈ રીતે ઓળખી શકાય એનું ચિત્ત બતાવો; તેના ઉત્તરરૂપ ગાથા કહે છે:-

હું આ અને આ હું, હું છું આનો અને છે મારું આ,
જે અન્ય કો પરદ્રવ્ય મિશ્ર, સચિત્ત અગર અચિત્ત વા; ૨૦.

હતું મારું આ પૂર્વે, હું પણ આનો હતો ગતકાળમાં,
વળી આ થશે મારું અને આનો હું થઈશ ભવિષ્યમાં; ૨૧.

અયથાર્થ આત્મવિકલ્પ આવો, જીવ સંમૂઢ આચરે;
ભૂતાર્થને જાણેલ જ્ઞાની એ વિકલ્પ નહીં કરે. ૨૨.

ગાથાર્થ:- [અન્યત્ યત્ પરદ્રવ્યં] જે પુરુષ પોતાથી અન્ય જે પરદ્રવ્ય- [સચિત્તાચિત્તમિશ્રં વા] સચિત્ત સ્ત્રીપુત્રાદિક, અચિત્ત ધનધાન્યાદિક અથવા મિશ્ર ગ્રામનગરાદિક-તેને એમ સમજે કે [અહં એતત્] હું આ છું, [એતત્ અહમ્] આ દ્રવ્ય મુજ-સ્વરૂપ છે, [અહમ્ એતસ્ય અસ્મિ] હું આનો છું, [એતત્ મમ અસ્તિ] આ મારું છે, [એતત્ મમ પૂર્વમ્ આસીત્] આ મારું પૂર્વે હતું, [એતસ્ય અહમ્ અપિ પૂર્વમ્ આસમ્] આનો હું પણ પૂર્વે હતો, [એતત્ મમ પુનઃ ભવિષ્યતિ] આ મારું ભવિષ્યમાં થશે, [અહમ્ અપિ એતસ્ય ભવિષ્યામિ] હું પણ આનો ભવિષ્યમાં થઈશ, - [એતત્ તુ અસદ્ભૂતમ્] આવો જૂઠો [આત્મવિકલ્પં] આત્મવિકલ્પ [કરોતિ] કરે છે તે [સમ્મૂઢઃ] મૂઢ છે, મોડી છે, અજ્ઞાની છે; [તુ] અને જે પુરુષ [ભૂતાર્થ] પરમાર્થ વસ્તુસ્વરૂપને [જાનન્] જાણતો થકો [તમ્] એવો જૂઠો વિકલ્પ [ન કરોતિ] નથી કરતો તે [અસમ્મૂઢઃ] મૂઢ નથી, જ્ઞાની છે.

ટીકા:- (દેષ્ટાંતથી સમજાવે છે:) જેમ કોઈ પુરુષ ઈંધન અને અગ્નિને મળેલાં દેખી એવો જૂઠો વિકલ્પ કરે કે “ અગ્નિ છે તે ઈંધન છે, ઈંધન છે તે અગ્નિ છે; અગ્નિનું ઈંધન છે, ઈંધનનો અગ્નિ છે; અગ્નિનું ઈંધન પહેલાં હતું, ઈંધનનો અગ્નિ પહેલાં હતો; અગ્નિનું ઈંધન ભવિષ્યમાં થશે, ઈંધનનો અગ્નિ ભવિષ્યમાં થશે ”; - આવો ઈંધનમાં જ અગ્નિનો વિકલ્પ કરે તે જૂઠો છે, તેનાથી અપ્રતિબુદ્ધ કોઈ ઓળખાય છે, તેવી રીતે કોઈ આત્મા પરદ્રવ્યમાં જ અસત્યાર્થ આત્મવિકલ્પ (આત્માનો વિકલ્પ) કરે કે “ હું આ પરદ્રવ્ય છું, આ પરદ્રવ્ય મુજસ્વરૂપ છે; મારું આ પરદ્રવ્ય છે, આ પરદ્રવ્યનો હું છું; મારું આ પહેલાં હતું, હું આનો

પહેલાં હતો; મારું આ ભવિષ્યમાં થશે, હું આનો ભવિષ્યમાં થઈશ ”;-આવા જૂઠા વિકલ્પથી અપ્રતિબુદ્ધ ઓળખાય છે.

વળી અગ્નિ છે તે ઈંધન નથી, ઈંધન છે તે અગ્નિ નથી, -અગ્નિ છે તે અગ્નિ જ છે. ઈંધન છે તે ઈંધન જ છે; અગ્નિનું ઈંધન નથી, ઈંધનનો અગ્નિ નથી, -અગ્નિનો જ અગ્નિ છે, ઈંધનનું ઈંધન છે; અગ્નિનું ઈંધન પહેલાં હતું નહિ, ઈંધનનો અગ્નિ પહેલાં હતો નહિ, -અગ્નિનો અગ્નિ પહેલાં હતો, ઈંધનનું ઈંધન પહેલાં હતું; અગ્નિનું ઈંધન ભવિષ્યમાં થશે નહિ, ઈંધનનો અગ્નિ ભવિષ્યમાં થશે નહિ, -અગ્નિનો અગ્નિ જ ભવિષ્યમાં થશે, ઈંધનનું ઈંધન જ ભવિષ્યમાં થશે;”-આ પ્રમાણે જેમ કોઈને અગ્નિમાં જ સત્યાર્થ અગ્નિનો વિકલ્પ થાય તે પ્રતિબુદ્ધનું લક્ષણ છે, તેવી જ રીતે “હું આ પરદ્રવ્ય નથી, આ પરદ્રવ્ય મુજસ્વરૂપ નથી, -હું તો હું જ છું, પરદ્રવ્ય છે તે પરદ્રવ્ય જ છે; મારું આ પરદ્રવ્ય નથી, આ પરદ્રવ્યનો હું નથી, -મારો જ હું છું, પરદ્રવ્યનું પરદ્રવ્ય છે; આ પરદ્રવ્ય મારું પહેલાં હતું નહિ, આ પરદ્રવ્યનો હું પહેલાં હતો નહિ, -મારો હું જ પહેલાં હતો, પરદ્રવ્યનું પરદ્રવ્ય પહેલાં હતું; આ પરદ્રવ્ય મારું ભવિષ્યમાં થશે નહિ, એનો હું ભવિષ્યમાં થઈશ નહિ, -હું મારો જ ભવિષ્યમાં થઈશ, આ (પરદ્રવ્ય) નું આ (પરદ્રવ્ય) ભવિષ્યમાં થશે.”-આવો જે સ્વદ્રવ્યમાં જ સત્યાર્થ આત્મવિકલ્પ થાય છે તે જ પ્રતિબુદ્ધનું લક્ષણ છે, તેનાથી તે ઓળખાય છે.

ભાવાર્થ:- જે પરદ્રવ્યમાં આત્માનો વિકલ્પ કરે છે તે તો અજ્ઞાની છે અને જે પોતાના આત્માને જ પોતાનો માને છે તે જ્ઞાની છે-એમ અગ્નિ-ઈંધનના દેષ્ટાંત દ્વારા દેઢ કર્યું છે.

પ્રવચન નં. ૮૩ ગાથા ૨૦ થી ૨૨

ટીકા:- હૈ ટીકા ? દેષ્ટાંતસે સમજાતે હૈ. જૈસે કોઈ પુરુષ ઈંધન ને અગ્નિકો મિલા હુઆ દેખકર લકડી, લકડી ઈંધન અને અગ્નિ મિલાકર દેખતા હુઆ મિલા હુવા દેખકર ઐસા જૂઠા વિકલ્પ કરે કે જો અગ્નિ હૈ સો ઈંધન હૈ અગ્નિ હૈ સો લકડી હૈ, જૂઠી બાત હૈ ઔર ઈંધન હૈ સો અગ્નિ હૈ. અને લકડી હૈ યહ અગ્નિ હૈ. એ સામાન્ય વાત પહેલે ક્રિયા. અગ્નિકા ઈંધન હૈ, અગ્નિનું ઈંધન વર્તમાન, ઈંધનકી અગ્નિ હૈ એ વર્તમાન, અગ્નિકા ઈંધન પહેલે થા. યહ અગ્નિનું લાકડું લકડી પહેલે થા ભૂતકાળ, ઈંધણકી અગ્નિ પહેલે થી ભૂતકાળ. અગ્નિકા ઈંધણ ભવિષ્યમેં હોગા, ભવિષ્યકાળ. આહાહાહા ! ઈંધણકી અગ્નિ ભવિષ્યમેં હોગી. ઐસા ઈંધણમેં અગ્નિકા વિકલ્પ કરતા હૈ વો જૂઠા હૈ, મૂંઢ હૈ, લૌકિક મૂંઢ હૈ. હવે આત્મા પર ઉતારતે હૈ.

ઐસે અપ્રતિબુદ્ધ કોઈ પહેચાના જાતા હૈ, અજ્ઞાની લૌકિક મૂંઢ, ઈસીપ્રકાર કોઈ આત્મા પરદ્રવ્યમેં અસત્યાર્થ આત્મ વિકલ્પ કરતે હૈ. આહાહાહા ! રાગ પુણ્ય ઔર પુણ્યકા ફળ આ પૈસા, ધૂળ આદિ બહારકે શરીરકે સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર એ અસત્યાર્થ પરદ્રવ્યમેં, આહાહાહા... અસત્યાર્થ જૂઠા આત્મ વિકલ્પ કરતે હૈ, કે યહ મેરા હૈ. સ્ત્રી મેરી, કુટુંબ મેરા, દીકરા મેરા, પૈસા મેરા, મકાન મેરા, મૂંઢ હૈ. આહાહા ! તેરી ચીજ કહાંએ આઈ એ તો પર ચીજ હૈ. આહાહાહા !

आत्मा परद्रव्यमें, परवस्तुमें, असत्य, जूठा आत्मभाव करते हैं के मैं ये परद्रव्य हूं, मैं ये राग हूं, मैं शरीर हूं, मैं ये स्त्री मेरी है, ये मेरा लडका है, मेरी कन्या है, मेरा छोकरानी वहु है. मूढ है. असा आत्म विकल्प करते हैं. आहाहा! (श्रोता:- तो तो बधायने गांडानी होस्पीटलमां मूकवा पडे.) गांडा ज पागल. आहाहा.

आवो भगवान त्रण लोकनो नाथ, पोकारे छे जगतने, अरे जव आ मूढ केम ज्ञाननेमें आता है? के अमे ज्ञाननेमें आता है के यह मेरा परद्रव्य है अने परद्रव्यका मैं हूं. आहाहा! अे वर्तमान, पहेलां सामान्य कहा था क्या? मैं यह परद्रव्य हूं, मैं पुण्य हूं, मैं राग, यह शरीर कर्म, लक्ष्मी, दीकरा, दीकरी, लडका, देश, मजान अे मैं हूं और परद्रव्य मुजरूप है, अने राग शरीर, स्त्री, कुटुंब, परिवार यह मेरा रूप है. आहाहाहा... (श्रोता:- अे मारो परिवार छे.) धूणमांय परिवार नथी. आहाहाहा!

बेनमां तो आवी गयुं नथी? वयनामृतमां, आहाहाहा! अरे! दया, दान ने व्रतना विकल्पमें आता है, ज्ञानी अरे! अमे परदेशमां क्यां आ गया? आहाहाहा! वयनामृतमां आते हैं ने? आहाहाहा! छे. अर्ही नथी? पुस्तक अर्हीया नथी आव्या लागता. हा, छे. छे, छे ने? १४८ पानुं, केटला? ४०१ बोल. आहाहा! अरे ल्यो यह विभावभाव हमारा देश नर्ही आ वयनामृत, अे पुण्य ने पापना दया, दान, व्रतना भाव अे मेरा देश नर्ही नाथ. आहाहाहाहा! आवी वात आकरी. है? अे परदेशमें हम कहां आ गया? आ पहोंये? अरेरे! अमारो देश तो आनंद ने ज्ञान स्वरूपी भगवान उसमेंसे अशुभ रागमें आ गया, परदेशमें कहां आ गया? आहाहाहा! अेय! आभ्युं छे ने? तमारे आव्युं छे. आहाहाहा...यहां हमारा कोछ नर्ही. आहाहा! हमे यहां अर्य्य नर्ही लगता. धर्मीको तो रागमें अर्य्य नर्ही लगता, (राग) आता है. आहाहाहा! जहां ज्ञान, श्रद्धा, शांति, चारित्र, आनंद, वीर्य अनंत गुण हमारा परिवार वसता है अंदर, हमारा परिवार तो अंदरमें ज्ञान आनंद अे परिवार है. आहाहा! स्त्री कुटुंब परिवार तो धूण, तेरी नर्ही, तेरी यीज ज नर्ही. पण राग तेरा परिवार नर्ही. आहाहा! केटली चिंता थछ गछ'ती. ओला छोकराने थछ गयुं'तुं ते? भबर छे ने? क्षयनी असर हती? सूना था. आहाहाहा! आ संसार अेवो बापा. अरेरे! अमे तो आनंद स्वरूपी आत्मा छीअे ने प्रबु. आहाहाहा! अरेरे! अे दया, दान ने व्रतनो विकल्प ठिठे राग अे अमारा देश नर्ही. अे अमारो परिवार नर्ही. आहाहाहा! जुओ धर्मीनी टिष्टि. आहाहाहा! मूढनी टिष्टि तो आ शरीर ने बायडी छोकरा ने आहाहा! अमारी आ घरवाणी छे. अरे! घर तारुं क्यांथी आव्युं? घर तो अर्ही थयुं. तारुं घर तो आनंदनो नाथ सागर अे तेरा घर है. अे घरवाणी क्यांथी आवी गछ तेरी? आहाहाहा! हमारा स्वदेश, अब हम उस स्वरूप देशकी और ज रहे है. हमे त्वरासे अपने मूण वतनमें जाकर आरामसे वसना है. जहां सब हमारा है. -४०१ (बोल) आहाहा!

आंही कहेते हैं अज्ञानी, मैं परद्रव्य हूं, यह परद्रव्य मुज स्वरूप है, आहाहाहा... अे सामान्य वात किया. यह मेरा परद्रव्य है वर्तमान, अे राग मेरा. बायडी मेरी है, कुटुंब मेरा है, मजान मेरा है, छस परद्रव्यका मैं हूं, ये राग ने स्त्री कुटुंबका मैं पति हूं, पत्नीका मैं पति

હું, એ મૂંઢ માનતે હૈ. આહાહાહાહા !

શિષ્યે પ્રશ્ન ક્રિયા કે યહ અધર્મીકા લક્ષણ કયા ? ચિહ્ન કયા ? આહાહાહા ! આકરી વાતું બાપા ! અરેરે ! જૈન ધર્મમાં જન્મ્યા એનેય ખબરું ન મળે તો અન્યમાં તો છે કયાં ? આહાહાહા ! એ ભૂતકાળકી બાત ક્રિયા. મેરે પહેલે થા એ ભૂતકાળ. અરે એ તો સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર, પૈસા હમારા હતા. હમારા. અને અમારા ભાઈઓ, એ કાંઈ પાણીમાં ડાંગ મારે પાણી જુદા પડે કાંઈ ? લાકડી મારેને પાણીમાં એમ કે અમારા ભાઈઓએ અમારા કુટુંબ કાંઈ એમ અમારા જુદા પડે ? સાંભળને હવે મૂર્ખ, જગતથી જુદું બહુ બાપુ, હૈ ? (શ્રોતા:- આખી દુનિયાથી જુદું) આખી દુનિયા આ પ્રમાણે ગાંડી, પાગલ હૈ. આહાહાહાહા !

મેરા યહ ભવિષ્યમેં હોગા, આહાહા... અરે ભાઈ એ પૈસા, આબરુ, કીર્તિ ભવિષ્યમેં મેરી મદદ કરેગા. એ લડકા લડકા, આ સ્ત્રી, પચાસ વર્ષે પરણે પંચાવને, ભાઈ નાગા ભૂખ્યા એ રાખશે ઢાંકયા, અરે મૂંઢ કયા હૈ ? આહાહા... પંચાવન વર્ષે પરણે શું કરવા પણ ? કે બાયડી હોય તો નાગા ભૂખ્યા ઢોકે. કોણ નાગો ભૂખ્યો સાંભળને હવે મૂર્ખ. આ બધું પોગળ ખોલે છે. આહા ! કે કેમકે ઉઘાડું શરીર હોય તો દિકરી દિકરો કઈ રીતે આવી શકે બિચારા ઢાંકવા ? નણ હોય અંગ તો ઓલું થઈ ગયું હોય તો બાયડી હોય તો જરી (ઠીક) રહે. આહાહાહા ! અરે કોણ પ્રભુ તેરી. એ અમારા હતા, એ અમે એના હતા. ભવિષ્યમેં એસા હોગા, એસે જૂઠ-જૂઠે વિકલ્પોસે અજ્ઞાની જાના (પહેયાના) જાતા હૈ, લ્યો. આ મૂંઢ હૈ. કેમ જાનનેમેં જાતા હૈ, આવા જૂઠા રાગકો કરતે હૈ એ અજ્ઞાની જાનનેમેં આતા હૈ. આ મૂંઢ હૈ, અધર્મી હૈ, પાપી હૈ. આહાહાહા ! આકરું કામ બહુ.

અગ્નિ હૈ વહ ઈંધન નહી; હવે સવળા દાખલા-અગ્નિ હૈ યહ લાકડું નહીં. લાકડુ ને અગ્નિ ભિન્ન હૈ. ઈંધન હૈ યહ અગ્નિ નહીં. સામાન્ય વાત ક્રિયા - હવે વર્તમાન અગ્નિ હૈ વહ અગ્નિ હી હૈ. ઈંધણ હૈ વહ ઈંધણ હી હૈ. અગ્નિકા ઈંધણ નહીં. આહાહાહા ! ઈંધણકી અગ્નિ નહીં. અગ્નિકી અગ્નિ ને ઈંધણકા ઈંધણ હૈ. એ વર્તમાન વાત કરી. અગ્નિકા ઈંધણ પહેલે નહીં થા. અગ્નિકી લકડી પહેલે નહીં થી. લકડી તો લકડી કી હી હૈ ને, અગ્નિ તો અગ્નિકી હૈ. આહાહાહા ! અગ્નિકી લકડી પહેલે નહીં થા, ઈંધણકી અગ્નિ પહેલે નહીં થી. લકડીની અગ્નિ પહેલે હતી જ નહીં. અગ્નિ તો અગ્નિકી થી, અગ્નિકી અગ્નિ પહેલે થી. ઈંધણકા ઈંધણ પહેલે થા, અગ્નિકા ઈંધણ ભવિષ્યમેં નહીં હોગા. ઈંધણકી અગ્નિ ભવિષ્યમેં નહીં હોગી. અગ્નિ હી અગ્નિ હૈ. ભવિષ્યમેં હોગી. ઈંધણકા ઈંધણ હી ભવિષ્યમેં હોગા.

ઈસ પ્રકાર જૈસે કીસિકો અગ્નિમેં હી સચ્યા અગ્નિકા વિકલ્પ હોતા હૈ એ પ્રતિબુદ્ધ હૈ. એ લૌકિક ડાહ્યો કહેવાય. અગ્નિને અગ્નિ માને ને અગ્નિકો લકડી ન માને ને લકડીકો અગ્નિ ન માને એ લૌકિક ડાહ્યો કહેવાય.

ઈસ પ્રકાર, આહાહા ! મેં યહ પરદ્રવ્ય નહીં. આહાહાહા... જૈસે અગ્નિ લકડીકી નહીં, એસે મેં ભગવાન ચૈતન્ય સ્વરૂપ મેં શરીરકા સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર દેશકા નહીં. આહાહાહા ! આ ધર્મીકી પહેયાન, આહાહા ! આહાહા ! હૈ ? મેં એ પરદ્રવ્ય નહીં. યહ પરદ્રવ્ય મુજ સ્વરૂપ નહીં. રાગ ને પત્ની-સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર મેરા સ્વરૂપ હૈ હી નહીં. યે મેરા સ્વરૂપ હૈ હી નહીં.

આહાહાહા ! આવું બધું ભેદજ્ઞાન કરવું, નવરા ક્યાં આખો દિ' પાપના ધંધા. આહાહા ! એક આખો દિ' બાવીસ કલાક આ ખાધા ને આ પીધા ને આ રળ્યા ને આ દીકરા ને પાપના પોટલા. કલાક સાંભળવા મળે તે ત્યાં જાય તો ઊંધુ મળે એને બધું. આ દયા પાળો, વ્રત કરો, ધર્મ થશે એ ઊંધા લાકડા. આહાહા ! એનો કલાક એક લૂંટી લીધો બચારાનો શ્રીમદ્ કહે છે કુગુરુ એનો કલાક લૂંટી લે છે. ભગવાનની જાત્રા કરો. પાલીતાણા શેત્રુંજય ઉપર ચડો નવ્યાણું વાર ચડો. ધૂળમેં લાખ વાર ચડ ને હવે (શ્રોતા:- પાલીતાણામાં મંદિર બંધાવે) મંદિર બંધાવે તો એ બધો શુભરાગ હૈ, સમજમેં આયા ?

પંદર લાખકા મંદિર હોતા હૈ ને. આફ્રિકા નૈરોબી યહાંકા ઘર હૈ સાંઈઠ શ્વેતામ્બર થા, સબ દિગંબર હો ગયે. સાંઈઠ ઘર હૈ. આઠ તો કરોડપતિ હૈ. વહ દૂસરા કોઈ પંદર લાખ, વીસ લાખ, પચીસ લાખ, ચાલીસ લાખ, પચાસ લાખ, બધા પૈસાવાળા છે. આફ્રિકામાં મંદિર નહીં થા. પહેલે તો હતા નહીં. આહાહાહા... અભી આ મહિને પહેલે પંદર લાખકા મંદિરકા મુહૂર્ત ક્રિયા હૈ. યે લોકો વિનંતી કરવા આવશે. ગૃહસ્થ લોકો હૈ. સબ શ્વેતામ્બર (થા) સાંઈઠ ઘર, સબ દિગંબર હો ગયા. કારણકે ત્રીસ વર્ષસે વાંચન ચલતે હૈ ત્યાં આફ્રિકામાં, ત્રીસ વર્ષસે સ્વાધ્યાય મંદિર બડા અઢી લાખકા હૈ. સ્વાધ્યાય ચલતે હૈ. પણ શ્વેતામ્બર થે, શ્વેતામ્બર હતા આ બધાય. પંદર લાખનું મંદિર મુહૂર્ત ક્રિયા. જેઠ સુદ ૧૧, ભીમ અગિયારસ, આફ્રિકા નૈરોબી, વિનંતી કરવા આવશે. પણ હવે તો શરીરને ભાઈ ૮૯ વર્ષ થયા. કોમળ શરીર, ખોરાક બંધ, વિનંતી કરે છે ને એનો આવવાનો ભાવ છે ભાઈ. આહાહા !

આંહી તો કહેતે હૈ કે કિસકા પૈસા ને કિસકા મંદિર ? આહાહાહા ! મેરા યહ થા ને મેરા યે રહેગા, ભવિષ્યમેં ભી મેરા રહેગા. મૂંઢ હૈ. આહાહાહા ! હૈ ? મૈં યે પરદ્રવ્ય નહીં હું. ધર્મી તો ઐસે માનતે હૈ, દેખો, મૈં તો એ રાગ ને શરીર, વાણી, સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર, દેશ મેરા નહીં. એ પરદ્રવ્ય મુજ સ્વરૂપ નહીં. મૈં તો મૈં હી હું. મૈં તો આનંદ ને જ્ઞાન સ્વરૂપી પ્રભુ મૈં હું, એ ધર્મીકા લક્ષણ હૈ. આહાહાહા ! આ તો જાત્રા ક્રિયા તો ધર્મ ક્રિયા. પાલીતાણાની જાત્રા ક્રિયા પુનમની, ધૂળેય નહીં ધરમ સાંભળને ! એમાં રાગ મંદ ક્રિયા હોય તો પુન્ય હોગા. સમજમેં આયા ? આહાહાહાહા ! આવી વાત છે.

પરદ્રવ્યકા પરદ્રવ્ય હૈ. પરદ્રવ્ય પહેલે મેરા નહીં થા. એ રાગ શરીર, સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર, મકાન, મહેલ, પહેલેસે હી મેરે નહીં થા. આહાહા ! યહ પરદ્રવ્ય મૈં પહેલે નહીં હું. મૈં ભી પરદ્રવ્યમાં પહેલેસે હી નહીં હું. એ મેરે નહીં હૈ. મૈં ઉસકા નહીં હું. પહેલેસે હી ઐસા હું. આહાહા... આ ધર્મી. આહાહા ! આનું નામ સમ્યગ્દેષિ જીવ ! હજી ધર્મની શરૂઆતવાળા હો. આહાહા ! મૈં મેરામેં હી પહેલેસે થા. મૈં તો અનાદિસે આનંદ સ્વરૂપ મૈં પહેલેસે અપના થા, પરદ્રવ્યકા પરદ્રવ્ય પહેલે થા. એ પરદ્રવ્ય મેરા ભવિષ્યમેં નહીં હોગા. આહાહાહા ! એ દીકરા ને બાયડી ને છોકરા ને વર્તમાનમેં મેરા નહીં, ભૂતકાળમેં મેરા નહીં થા, ભવિષ્યમાં મેરા નહીં રહેગા. આહાહાહાહા ! નહીં હોગા. ઈસકા મૈં ભવિષ્યમેં નહીં હોગા. મૈં અપના હી ભવિષ્યમેં રહુંગા. આહાહાહા ! મૈં તો આનંદ ને જ્ઞાન સ્વરૂપ મેરેમેં ભવિષ્યમેં મૈં હી રહેગા. મૈં રાગરૂપ ને પરરૂપે કભી હોગા નહીં, આહાહાહા ! આ સમ્યગ્દેષિના લક્ષણ. આહાહાહા... આને તો ભાનેય ન મળે કે આંહી આ શું

છે? કે સાંભળવામાં મળ્યું નથી બચારાને. આહાહા ! મੈં અપના હી ભવિષ્યમાં હુંગા. એ પરદ્રવ્યકા યહ પરદ્રવ્ય ભવિષ્યમાં રહેગા એ તો પરદ્રવ્ય હૈ. પરદ્રવ્ય ઉસમેં રહેગા. આહાહાહા !

ઐસા જો સ્વદ્રવ્યમેં સત્યાર્થ આત્મવિકલ્પ હોતા હૈ. ભગવાન જ્ઞાયક સ્વરૂપ પ્રભુ, અણાકુળ આનંદકી મૂર્તિ પ્રભુ આત્મા, ઉસમેં જો આત્મા નિર્ણય કરતે હૈ, એ સ્વદ્રવ્યમેં સત્યાર્થ આત્માકા નિર્ણય કરતે હૈ, વહી જ્ઞાની હૈ, એ ધર્મી હૈ, એ ધર્મીના લક્ષણ હૈ. આહાહાહા ! બહુ આકરું કામ લીધું. દયા દાનના વિકલ્પ ભી મેરા નહીં થા, મેરેમેં હૈ હી નહિ. સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર મેરેમેં હૈ નહી, મેં ઉસમેં નહિ હું, ભૂતકાળમેં નહિ થા, ભવિષ્યમેં નહિ હોગા. આહાહાહા !

અહીં તો કંઈક શરીરને ઠીક હોય તો પણ છોકરાને કહે આ મરી જાય ત્યારે જાયને સ્નાન કરનેકો સ્નાન-સ્નાન જા ને તું જાને તું ઈ હું જ છું ને, જાને તું? માળા મુરખ તો તું જા. તું જા સનાનમેં ભેગો જાય મહાણમાં જાય ત્યાં હારે? તું છે એ હું જ છું ને? પણ કે દિ' તું ઈ હું. આહાહાહા ! અજ્ઞાનીની ભ્રમણા ચારગતિમાં રખડનેકા લક્ષણ હૈ એ બધા. આહાહાહા ! જવાબદારી બહુ હૈ આમાં તો, આહાહા... એ અપ્રતિબુદ્ધ અજ્ઞાનીકા લક્ષણ હૈ ! આહાહાહા ! ઈસસે અજ્ઞાની પહેચાના જાતા હૈ. અજ્ઞાનીકી પહેચાન રાગાદિ પરદ્રવ્યકો મેરા માનના અને એ મેરા સ્વરૂપ હૈ ઐસે માનના, પહેલાં મેરા થા મેં ઉસકા થા, ભવિષ્યમેં મેરા રહેગા, મેં ભી ઉસકા રહેગા, ઉસકા અજ્ઞાનીકા લક્ષણ હૈ.

ધર્મીકા, સમ્યગ્દષ્ટિ ગૃહસ્થાશ્રમમેં હો, છ ખંડકા રાજમેં ચક્રવર્તી સમકિતી થા. શાંતિનાથ-કુંથુનાથ-અરનાથ, પણ એક રાગકા અંશ ને છન્નું કરોડ પાયદળ, છન્નું હજાર સ્ત્રી, મેરી નહીં, એ તો પર હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા? મેં ઉસમેં નહીં, એ મેરેમેં નહીં. અને મેરે કારણસે આયા એ નહીં અને મેં ઉસકા સ્વામી હું ઐસા હૈ નહીં, ઈન્દ્ર હૈ સુધર્મ દેવલોક, બત્રીસ લાખ વૈમાન એક એક વૈમાનમાં અસંખ્ય દેવ, સુધર્મ દેવલોક. સમકિતી હૈ, જ્ઞાની હૈ કરોડો અપસરા હૈ પણ અંતરમેં એક રૂંવાટે ભી, એ સ્ત્રી મેરી નહિ મેં ઉસકા નહિ. આહાહા ! સમજમેં આયા? એ ઈંદ્રાણી મેરી નહિ. મેરે ઈંદ્રાણી નહીં, મેં ઈંદ્રાણીમાં નહીં. આહાહાહા !

ઐસા પરસે ભેદજ્ઞાન વર્તમાન ભૂત અને ભવિષ્યમેં તીનોં કાળમેં ઐસા ભેદજ્ઞાન વર્તતે હૈ ! આહાહા ! અજ્ઞાનીકો તીનોંકાળમેં મેરા (સબ) ઐસા વર્તતે હૈ. આહાહા ! લડકાકો સમજાના, કેળવણી દેના, જુવાન લડકી આવે વીસ-પચ્ચીસ પચ્ચીસ વર્ષની જુવાન બે-બે વર્ષની ઉંમરે એક તેવીસ-પચ્ચીસ ને સત્યાવીસ ને ઓગણત્રીસ અને ઠેકાણે પાડવા કે નહિ, હવે અહીં, કોણ હૈ પણ તેરી, એ હતી જ નહિ ને? આહાહાહા !

પૈસા બહોત હોય તો એ કામ કરી શકે નહિ પોતે પછી એક ગૃહસ્થને દુકાન સાટુ ગોતે કે જુઓ પચ્ચીસ લાખ તને (તુજે) દેગા, એક ટકાનું વ્યાજ લઈશ ઔર મહીને તપાસ કરવા આવીશ ચોપડા, અને આધા ભાગ પેદાશમેં, આવી શરતું કરે આ શેઠીયાઓ. (શ્રોતા:- આપને ક્યાંથી ખબર, કહે છે). તમારે દુનિયા, આખી દુનિયાની ખબર છે. આહાહાહાહા !

અરે પ્રભુ શું તું કરે છે આ? ભગવાન તો એને મૂંઢ કહે છે, એ જૈન જ નથી. આહાહાહા ! જૈન તો ઉસકો કહિએ, આહાહા... ઘટ-ઘટ અંતર જિન વસે ને ઘટ-ઘટ અંતર જૈન, ભગવાન વીતરાગ મૂર્તિ પ્રભુ બિરાજે છે આત્મા, ભાઈ તને ન બેસે ભાઈ. આહા ! એ આત્મા હું અને

રાગ હું નહિ, એવી (રીતે) જિસને રાગકો જીત લિયા, જેણે રાગને જીત લિયા, અને જેને રાગે જીત લિયા એ અજ્ઞાની. જેણે રાગને જીત લિયા એ જૈન. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? જગતથી જુદી વાત છે બાપુ !

અમે દુનિયાને બહુ જાણીએ છીએ ને અહીં તો નેવાશી વર્ષ થયા. અને ૭૨ વર્ષથી તો આ શાસ્ત્ર અભ્યાસ છે. દુકાનમાંય હું તો શાસ્ત્ર અભ્યાસ કરતો પાલેજ, બધા જોયા છે ને ? અનેક જોયા છે. વેદાંતી જોયા છે. વેદાંતીના ગુરુ એક હતા મોટા. એ તો અમારો ગ્રાહક હતો ત્યાં. બધા પગે લાગે ને અમારો ગરાગ અસીલ હતો. શું કહેવાય ? એને ગરાગ હતો. શું કહેવાય ધીરતા ધાર-ધીર કરતા આવતો હોં. ઉઘરાણી જતો હું ત્યાં એમને મેહરાજસી ગામ હતું, ત્યાં ઉઘરાણી વધારે હતી અમારી. પણ એ બધી ઓગણીસ-વીસ-એકવીસ વર્ષની ઉંમરે. બધી ભ્રમણાઓ કરી. આહાહાહાહા !

અરે પ્રભુ તું કોણ છે ક્યાં છો ? આહાહા ! તું તો આત્મા છે ને નાથ ! કિસમેં તુમ હૈ ? તુમ હૈ તો જ્ઞાનમેં, આનંદમેં, શાંતિમેં હૈ ને તુમ તો, તુમ રાગ અને પરમેં તો હૈ હી નહિ ને ? આહાહાહા ! અને રાગ ને પર તેરે મેં આયા હી નહિ કભી. આહાહા ! ઐસા આત્માકા અંતરમેં, રાગસે ભિન્ન હોકર ભાન અનુભૂતિ હોના, ઉસકા નામ ભગવાન સમ્યગ્દર્શિ, ધર્મની પહેલી શરૂઆતવાળા, પહેલી શરૂઆત હજી હોં ! આહાહાહા ! આવો માર્ગ અરેરે ! દુનિયા હાલી જાય છે. લૂંટાઈ જાય છે. બચારા ક્યાં જાશે ? આહાહા ! ઘણાં તો આ આત્માનું જેને શ્રવણ નથી, પુણ્યેય નથી ને પાપ એકલા કર્યાં છે, ધર્મ તો છે નહિ. રાગથી ભિન્ન સમ્યગ્દર્શન તો છે નહીં. આહાહા... અને પાપ બાવીસ-તેવીસ કલાક એકાદ કલાક સાંભળવા જાય કોઈ શુભભાવ હોય, શુભ, જાત્રા આદિ શુભભાવ પણ, એરણની ચોરી ને સોયના દાન. આહાહાહા ! એરણ સમજતે હૈ ને ? સોની, સોનું ઘડવાની, આહાહા... ક્યા કહેતે હૈ (એરાણી) એરાણી. એરણકી ચોરી ને સોયના દાન. ધર્મ તો છે નહિ આત્મજ્ઞાન, પણ પુણ્યનાય ઠેકાણાં ન મળે. એકાદ કલાક સાંભળવા જાય એ તેથી શુભભાવ હોય તે, એમાં બાવીસ કલાક તો પાપ એકલા. બાયડી-છોકરા ને ધંધા ને મારી નાખ્યા. આહાહા !

અહીં તો કહેતે હે પ્રભુ એક ક્ષણ પણ પરકી ચીજ અપની હૈ ને મૈં ઉસકા હું, એ માનનેવાલા મૂંઢ, મિથ્યાદર્શિ, અધર્મી હૈ ને એક ક્ષણમેં જેમ ભિન્ન પાડકર અપના ભાન હુઆ મૈં તો આત્મા જ્ઞાનસ્વરૂપ, આનંદસ્વરૂપ, મેરેમેં એ ચીજ જાનનેમેં આતી હૈ, છર્તે મેરેકું વિકાર નહિ હોતા, મૈં તો જાનનેવાલા હું. આહાહાહા ! ઉસકા નામ ધર્મકી પહેલી સીદી. આહાહાહા... કેટલી જવાબદારી ? એ હી પ્રતિબુદ્ધકા લક્ષણ હૈ. હૈ ? ઇસસે જ્ઞાની પહેયાના જાતા હૈ !

ભાવાર્થ: જો પરદ્રવ્યમેં આત્માકા વિકલ્પ રાગ એકતા કરતા હૈ, વહ અજ્ઞાની હૈ. અને જો અપને આત્માકો હી અપના માનતા હૈ યે જ્ઞાની હૈ. અગ્નિ ઈંધનકે દેષ્ટાંતસે દેઢ કિયા, વાત તો બહુ સાદી હતી ભાષા. અગ્નિ લકડીકી હોતી નહીં, લકડી અગ્નિકી હોતી નહીં. પરદ્રવ્ય અપના હોતા નહીં, અપના દ્રવ્ય પરદ્રવ્યમેં હોતા નહિ. અગ્નિ શબ્દે આત્મા, આનંદકંદ પ્રભુ એ રાગ ને એ સબ લકડી હૈ. પૈસા બૈસા ઉસકા હોતા નહીં અને લકડી અપની હોતી નહીં કભી. આહાહા ! વિશેષ કહેગા.

(શ્રોતા:- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ.)